

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА І ПРА-
ВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ
ХЕРСОНЩИНИ В УМОВАХ АНТИКРИЗОВОГО РОЗВИТКУ ПІ-
ДПРИЄМНИЦТВА**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконав: студент ІV курсу 12-482з групи
Спеціальності 081 Право
Освітньо-професійної програми «Право»

Рожко Максим Михайлович
Керівник: к.ю.н., доцентка Волкович О.Ю.
Рецензентка: Петренко Н.О.,
доцентка кафедри професійних та
спеціальних дисциплін
Херсонського факультету ОДУВС,
кандидат юридичних наук,
адвокатеса

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО СУТНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ	6
1.1 Сутність та призначення інвестиційного клімату.	6
1.2 Напрями реалізації державної політики щодо інвестиційного клімату.	10
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ ТА ДИНАМІК ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХЕРСОНЩИНИ ВПРОДОВЖ 2018-2020 РР.	18
2.1 Аналіз державної діяльності щодо поліпшення стану інвестиційного клімату.	18
2.2 Дослідження основних напрямів покращення інвестиційного клімату Херсонщини.	19
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УМОВАХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ	24
1.1 Визначення основних проблем розвитку інвестиційного клімату України в умовах кризи.	24
ВИСНОВКИ	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	38

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Посилення економічних процесів в Україні значною мірою залежить від досконалої державної інвестиційної політики та сприятливого інвестиційного клімату. Інвестиційна діяльність відіграє важливу роль в економічних процесах країни, оскільки залучення інвестицій створює новий бізнес, створює нові робочі місця, покращує оснащення існуючого бізнесу, впроваджує інновації та розвиває інфраструктуру загалом. Тому одним із стратегічних завдань держави є створення сприятливого інвестиційного клімату, реалізація якого залежить від можливості стабілізації національної економіки та її подальшої соціально-економічної динаміки.

Події останніх років дестабілізували українську економіку та призвели до глибоких структурних деформацій. Збройний конфлікт на сході України та політична та економічна нестабільність призвели до відтоку прямих інвестицій іноземного капіталу через проблему відсутності заходів безпеки та гарантій для інвестора та значний рівень ризику. В сучасних умовах Україна не в змозі задовольнити економічний розвиток за допомогою власних фінансових запасів і має необхідність припливу іноземного капіталу. Ситуація ускладнюється зростаючою конкуренцією на світових ринках капіталу. Створення задовільного інвестиційного клімату є одним із провідних завдань української держави, реалізація якого залежить від можливості стабілізації національної економіки та її подальшого соціально-економічного динамізму.

Ратифікувавши «Угоду про асоціацію між Україною, з одної сторони, та Європейським Союзом(далі ЄС), Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Україна отримала певні орієнтири і засоби для вдосконалення і розвитку провідних сфер держави загалом.

Однак, для того щоб Україна могла в подальшому стати повноцін-

ним членом в ЄС, вона має дотримуватись вимогам Копенгагенської критерій – параметрів, яким мають відповідати держави-учасниці.

Це все необхідно для подальшого забезпечення векторів розвитку держави, проведення реформ і підвищення рівню життя, а також вектор безпеки і відповідальності, для забезпечення гарантій безпеки держави, бізнесу, захищеності інвестицій і приватної власності, а також, що кожен громадянин незалежно від раси, кольору шкіри тощо, матиме доступ до гідних умов життя, освіти, медицини тощо.

Теоретичним дослідженням проблеми інвестиційної привабливості присвячено роботи таких вітчизняних вчених як: О.В. Пирогов, О.О. Удалих, Б.А. Карпінський, О.В. Носова, Д.В. Завертаний, Ю.В. Мужук, А. Стойчева, Н.Б. Кушнір, А.Г. Гончарук та інші.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідити сутність інвестиційного клімату, оцінити сучасний інвестиційний клімат в економічній сфері України та знайти шляхи до сприяння покращенню інвестиційного клімату в країні.

Відповідно до мети, було виокремлено наступні **завдання** кваліфікаційної роботи :

- визначення поняття і сутності «інвестиційного клімату» та відповідно чинники його формування в економічному контексті;
- дослідження теоретико-методичних підходів щодо визначення сутності інвестиційного клімату;
- загальна оцінка стану інвестиційного клімату Херсонщини на сучасному етапі розвитку;
- пошук можливих шляхів вдосконалення інвестиційного клімату України в умовах економічної кризи.

Об'єкт дослідження – являє собою інвестиційний клімат України в умовах економічної кризи: шляхи щодо його вдосконалення та напрями розвитку.

Предмет дослідження – політика України щодо сприяння поліп-

шення стану інвестиційного клімату в державі та Херсонщині зокрема.

Методи дослідження. У ході написання кваліфікаційної роботи застосовувалися загальнонаукові методи, які поєднують у собі широкий спектр засобів, як загально-теоретичних, так і відповідно прикладних досліджень. У роботі використовувалися наступні методи: аналіз, порівняння, синтез, індукція, а також дедукція, абстрагування, та узагальнення.

Інформаційно-теоретичною базою дослідження є науково-фахові статті та публікації в електронних ресурсах, монографічні джерела, законодавчі акти та нормативно-правові документи, статистичні дані та аналітичні матеріали Державної служби статистики, Міністерства економічного розвитку та торгівлі в інших органах влади.

Структура кваліфікаційної роботи (проекту) обумовлена метою, завданнями, об'єктами, а також предметом дослідження й складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних-джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО СУТНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

1.1 Сутність та призначення інвестиційного клімату.

Без розуміння теоретичної суті інвестиційного клімату неможливо створити чітку систему вказівок для інвестора, на основі якої він приймає рішення про інвестування в країну. Незважаючи на наявність великої кількості наукових та практичних досліджень в контексті даної теми, сьогодні існують не тільки загальновизнані чіткі показники, що характеризують інвестиційний клімат, але також не існує єдності у трактуванні цієї категорії вченими. Таким чином, незважаючи на численні публікації з цього питання, з методичної точки зору проблема розкриття категорій апарату залишається і досі невирішеною.

Питання поліпшення інвестиційного клімату та умов ведення підприємницької діяльності було і залишається найактуальнішим для будь-якої країни, особливо країни, що розвивається. Україна не є винятком. Відсутність стабільного економічного розвитку, низький рівень конкурентоспроможності, знецінення основних фондів на 90% практично у всіх галузях економіки та низка інших факторів загострили питання інвестиційної привабливості держави, особливо в контексті нещодавньої події. Дискусії в галузі євроінтеграційних заходів є неможливими без доцільної оцінки інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності української економіки загалом.

Тож вітчизняний вчений Карпінський Б.А. визначає інвестиційний клімат як сукупність політичних, соціальних, інноваційних, інфраструктурних елементів, які присутні в певній галузі та дають у їх сукупному прояві синергетичний ефект [5].

Носова О. В. Під інвестиційним кліматом розуміється ступінь сприятливої ситуації в країні (галузь, регіон, підприємство) стосовно інвестицій, які можуть бути здійснені в країні (промисловість, регіон, підприємство).

Водночас Пирогов О.В. Він зазначає, що інвестиційний клімат - це стан на місцевому інвестиційному ринку макrorівню та мезорівня, положення яких залежить від дотримання та розвитку інвестиційного інтересу, а надалі і рішення, прийнятого відповідним надійним інвестором вкладувати та залучати інвестиції.

Удалих О.О. зазначає, що інвестиційний клімат є узагальненою характеристикою комплексу соціальних, економічних, організаційних, правових, соціально-культурних передумов, що визначають привабливість держави для інвестицій.

На мій погляд, інвестиційний клімат - це єднання політичних, економічних а також правових і географічних умов, які у свою чергу в своїй взаємодії реалізують та впливають на інвестиції вітчизняних та іноземних інвесторів на відповідній території.

Більше того, доцільно розглядати інвестиційний клімат на макrorівні (держава, союз держав) та мезорівні (окремий регіон у конкретній державі, область).

У свою чергу, інвестиційний клімат визначається інвестиційним потенціалом, інвестиційними ризиками та інвестиційною активністю.

Інвестиційним потенціал слід розкрити як відповідно, загальнізасоби економічного, соціального та ііприродно-ресурсного характеру.

Інвестиційний ризик включає внутрішні та зовнішні фактори, які перешкоджають реалізації інвестиційного потенціалу. Структурно вони зазвичай включають політичну, правову, законодавчу, економічну складові.

Вищезазначені категорії та параметри, що їх характеризують, окреслюють систему цінностей, на яку орієнтуються інвестори. Комплексний

аналіз цих показників дозволяє не тільки інвестору приймати рішення щодо інвестування в економіку країни, але й уряду розглянути наслідки певних управлінських рішень та реформ.

На практиці існує величезна кількість міжнародних рейтингів інвестиційного клімату країн або інвестиційної привабливості предмету інвестування, що постійно публікуються і мають різницю один від одного переважно переліком компонентів, які враховуються при розрахунку.

З набуттям незалежності України держава обрала ринковий шлях економічного розвитку, який визначив нову роль держави в регулюванні економіки, яка була б спрямована на побудову ринкової економіки на відповідній основі розвитку конкурентоспроможного відповідно виробництва та впровадження достатнього рівня життя [10]. Регулювання є необхідним фактором належного функціонування будь-якої економіки або окремих її сегментів. Інвестиційна діяльність у країні також потребує ефективного регулювання. Термін "регулювання" (від грецького *regule*) означає "підкорятися певному порядку". У широкому розумінні це встановлення певними методами певних відповідностей між структурою соціальних потреб та структурою суспільного продукту, тобто певними пропорціями економічного розвитку. У зовнішньоекономічній літературі цей термін ототожнюється із втручанням держави в економіку, у вузькому розумінні з адміністративно-правовим регулюванням підприємницької діяльності. Існують такі типи регулювання, як ринкове безпосереднє саморегулювання, відповідно, державне управління та змішане регулювання.

Значним кроком у впровадженні управлінської політики відповідно стало прийняття Закону України №1160-IV від 11.09.2003 р. "Про засади державної регуляторної політики у сфері економічної діяльності", який виклав основоположні принципи та механізм управлінсько-регуляторної політики [10]. Не можна стверджувати, саме що впровадження ЗУ "Про основи державної регуляторної політики у сфері економічної діяльності"

було очікуваним явищем у суспільстві. Натомість, можна погодитись: держава, громада Українського суспільства не були достатньо готові до виникнення такого акту [29]. Водночас прийняття цього акту забезпечило законодавче закріплення таких важливих принципів регуляторної політики, як відкритий паритет між органами влади та суб'єктами господарювання, що стало основою для запровадження державного регулювання на основі демократичних принципів. [10]

Незважаючи на поступові інновації цього правового акта, було виявлено низку проблем, що заважають здійсненню ефективної регуляторної політики, серед яких: 1) відсутність правових актів, необхідних для повноцінного впровадження актів ВРУ; 2) невизначеність процесу прийняття рішень для оперативного вирішення надзвичайних ситуацій, для яких немає часу дотримуватися регулюючих процедур 3) відсутність чітко визначеної відповідальності за невиконання встановлених законом процедур; 4) обмежений інформаційно-методичний матеріал; 5) відсутність усвідомлення необхідності застосування найбільш оптимальних підходів до формування нормативної бази відповідно до вимог ринкової економіки; 6) відсутність компетентних фахівців, здатних професійно підготувати аналіз регуляторного впливу; 7) відсутність фінансової підтримки для всього регуляторного процесу; 8) відсутність коштів у місцевих бюджетах для моніторингу (регулювання) регуляторного впливу прийнятих актів; 9) невключення державних установ у процес регулювання; 10) недостатня громадська активність [19]. Для забезпечення реалізації Закону №1160-IV Кабінет Міністрів України прийняв ряд додаткових нормативних актів, якими затверджені методи аналізу впливу та моніторингу ефективності певного регуляторного акта [10].

Справді, законодавча база, політичні документи, установи, що надають інституційну підтримку інвестиційній діяльності, та інвестиційна інфраструктура є ключовими елементами, що становлять інституційне середовище для інвестиційного розвитку вітчизняної економіки. Вважаю

корисним проаналізувати становище інституційної підтримки інвестиційної діяльності в Україні [12, с. 23].

Основні тенденції в діяльності держави в інвестиційній сфері формують універсальні, перевірені світом рекомендації щодо змісту та основних завдань державної підтримки розвитку інвестицій, до основних з яких належать: - прийняття відповідних регуляторних рішень у сферах, які традиційно закріплені державою; - активне сприяння передачі технологій; - встановлення співпраці та партнерства між державою та приватним сектором у всіх сферах інвестиційної діяльності, можливість брати участь у певних сферах інновацій, які мають велику суспільну користь, і значення для приватного сектору; Зосередження національних зусиль на технологіях, необхідних підприємствам національної економіки [12, с.23].

1.2 Напрями реалізації державної політики щодо інвестиційного клімату.

Державна політика у сфері регулювання інвестицій визначається ВРУ, яка сформує законодавчу базу діяльності у сфері інвестицій, а також запроваджує основні шляхи інвестиційної діяльності як виокремлену програму або як частку Програми діяльності Кабінету Міністрів України. програми соціально-економічного розвитку України. Обласні та районні ради відповідно до своєї компетенції затверджують регіональні інвестиційні програми, що фінансуються з обласних та районних бюджетів, визначають кошти обласних та районних бюджетів на фінансову підтримку регіональних інвестиційних програм. Реалізація державної політики у сфері інвестиційної діяльності забезпечується Кабінетом Міністрів України, а саме: - готує та подає до Верховної Ради України пропозиції щодо пріоритетних напрямків інвестиційної діяльності як

окрема національна програма або як частину Програми КМУ; - вжити заходів щодо реалізації пріоритетних напрямів інвестицій; - сприяти створенню ефективної інфраструктури для активізації інвестицій; - Верховна Рада України, як складова частина законопроекту про державний бюджет України, готує та подає пропозиції на відповідний рік щодо суми бюджетних асигнувань на фінансову підтримку інвестиційних проєктів; ЦО виконавчої влади розробляють і підготавлюють пропозиції щодо впровадження інвестиційної політики у відповідно, певному секторі економіки, створюють організаційно-економічні механізми підтримки її реалізації. В Україні протягом багатьох років намагаються створити, крім національних та місцевих органів влади, чітко визначену державну установу, яка заохочуватиме інвестиції, координуватиме заходи для створення сприятливого інвестиційного середовища тощо.

Проблема залучення інвестицій - одна з ключових проблем сучасного ринкового суспільства. Інвестиційні ресурси обмежені, і задовольнити всю наявну потребу в них практично неможливо. Ця теза особливо актуальний в умовах фінансово-економічної кризи, коли інвестори, враховуючи різко збільшені ризики, ще більш ретельно оцінюють потенційні об'єкти інвестування. Відомо, що на готовність інвестора здійснити вкладення великий вплив робить інвестиційна привабливість об'єкта інвестування.

Іноді інвестори оцінюють не інвестиційну привабливість, а інвестиційний клімат, причому ці два поняття не завжди розмежовуються.

Інвестиційна сфера вимагає створення певних умов для успішного здійснення інвестиційного процесу. У зв'язку з цим, основною і найбільш актуальним завданням країни є створення умов для динамічного розвитку і підвищення інвестиційної привабливості регіонів.

В даний час проблема інвестиційного розвитку Херсонщини вельми актуальна. Перед регіоном гостро стоїть необхідність модернізації та оновлення основних фондів, переозброєння існуючого обладнання з ме-

тою підвищення конкурентоспроможності діючих підприємств, а також вкладень в інноваційні проекти. Адміністрація активно пропагує подібні ідеї. Проте, головне завдання

так і не вирішена - в першу чергу необхідно створити комфортні умови для інвесторів.

Традиційно вважається, що інвестиційний клімат - це сукупність соціальних, економічних, організаційних, політичних, правових та етнокультурних передумов того чи іншого регіону. Як відомо ці передумови є факторами, які розглядаються в ході, так званого, PEST-аналізу, який вивчає і оцінює ринок для адміністративної, організаційної або бізнес-єдиниці. Цей аналіз розглядає, як правило 4 групи чинників: політичні, економічні, соціокультурні та технологічні. Дослідження цих процесів вкрай важливо як на рівні всієї країни, так і на рівні окремого регіону, оскільки для України характерні значні відмінності в інвестиційному кліматі складових її регіонів. Тому для ефективного розвитку необхідно враховувати ці особливості. Поліпшення інвестиційного клімату дозволить збільшити темпи економічного зростання, а також поліпшити соціальне становище населення.

Головний висновок М. Портера в тому, що перспективні конкурентні переваги створюються не поза, а на внутрішньому ринку і від цього і треба відштовхуватися надалі.

З огляду на головний принцип, на якому базується будь-яка економіка - принцип обмеженості ресурсу, а інвестиція суть ресурс, необхідно вибрати собі найближчого конкурента (наприклад миколаївську область) і створити конкурентні переваги в порівнянні з нею для залучення інвестицій в вищезазначену сферу послуг (туризм) використовуючи і оптимізуючи природно-кліматичні чинники інвестиційної привабливості.

Отже вибрано стратегічний напрямок розвитку регіону, обраний основний конкурент і намічені шляхи розвитку (оптимізації цільового

фактора).

З огляду на вищесказане, для побудови моделі розвитку пропонується модель конфліктної ситуації розробленої Томасом Л. Сааті, яку належить адаптувати до відповідної ситуації. На думку Булдінга [6] конфлікт - це змагання, в якому сторони прагнуть досягти несумісні цілі (судіть самі два здобувача однієї інвестиції - конфлікт).

Це схоже на маркетингову війну, це і є нею. Метою даної статті не є вибір класу моделі і, тим більше її остаточне побудова. Йдеться тільки про вироблення напрямків дослідження.

Можна припустити, що швидше за все це буде комбінація 2-х типів моделей: моделі оптимізації, містить вираз, яке належить оптимізувати при деяких обмеженнях і ймовірнісної моделі, враховує невизначеності. Математичний підхід до конфліктної ситуації, щодо якої навіть розумні люди можуть мати протилежні думки, не може стати панацеєю. Але можна виділити деякі аспекти, для яких моделі можуть допомогти у виборі рішень. На початку століття експерти описали [7] 7 основних характеристик кластерів, на поєднанні яких ґрунтується вибір кластерної стратегії:

- географічні: побудова просторових скупчень економічної діяльності;
- горизонтальна: кілька секторів \ галузей можуть входити в один великий кластер;
- вертикальна: у кластерах можуть бути суміжні етапи виробничого процесу;
- латеральна: у кластер об'єднуються різні сектори, що призводить до нових комбінацій;
- технологічна: сукупність галузей, що використовують однакову технологію;
- фокусна: кластер фірм і організацій навколо одного центру (виробництво, наука, освіта);

- якісна (наприклад мережу). За цими характеристиками був проведений розрахунок рейтингу рівня конкурентоспроможності країн визначив у 2019 році нашій країні місце № 60. Безумовно для розрахунку регіональної конкурентоспроможності все характеристики не потрібні, але вибір їх кожен раз може відрізнятись.

При виборі потенційного конкурента виходимо з якісної однорідності чинників, близькості їх рівнів.

Для більш об'єктивної оцінки ми використовуємо багатофакторний підхід, при якому для оцінки інвестиційного клімату економічних систем різних рівнів використовується сума середньозважених оцінок за всіма факторами. Природно, що консолідований показник оцінки не може служити однозначним критерієм привабливості певної економічної системи для інвестицій. Тому він, як правило, доповнюється інформацією про розвиток певних факторів, які безпосередньо впливають на стан та динаміку інвестиційного клімату. Застосування факторного підходу до оцінки інвестиційного клімату найкраще відповідає основним методологічним вимогам. Кожен вид потребує власного інвестиційного клімату, який повинен відповідати паритету інтересів, бути стабільним протягом тривалого періоду і в той же час досить гнучким, враховуючи зміни у співвідношенні факторів суспільного виробництва, політичних, законодавчих, соціальних та інші. Переваги цього підходу включають облік взаємодії багатьох факторів з ієрархією національної економічної системи; використання статистичних даних; можливість забезпечити найбільш ефективне використання всіх джерел інвестицій; диференційований підхід до різних економічних ситуацій у регіонах, у визначенні їх інвестиційної привабливості.

Оцінка інвестиційного клімату базується на аналізі факторів, що визначають інвестиційний клімат та сприяють економічному зростанню. Як правило, початкові параметри інвестиційного клімату в країні (приплив та відтік капіталу, інфляція та процентні ставки, частка заощаджень

у ВВП), а також вхідні параметри, що визначають величину вихідних, характеризуючи інвестиційний потенціал країни та відповідно ризик їх реалізації.

Тенденції формування інвестиційного клімату того чи іншого регіону знаходяться під впливом двох груп факторів:

Перша з цих груп охоплює общестранові ознаки. Друга група чинників інвестиційного клімату на регіональному рівні - специфічні риси або ознаки даного конкретного регіону.

Відповідно можна говорити, з одного боку, про компонентах інвестиційного клімату регіону, які в тій чи іншій мірі лежать в сфері керуваності (повноважень органів влади) суб'єкта, а з іншого - про фактори, вплив на які знаходиться в рамках повноважень центру. У зв'язку з цим робота по формуванню сприятливого інвестиційного клімату в регіонах України, в тому числі в частині залучення іноземних інвестицій, бачиться тільки як результат тісної взаємодії центру і його регіональних суб'єктів взаємодії на основі балансу інтересів і чіткого розмежування відповідного кола управлінських повноважень.

Ми вже виділили природно-кліматичні умови як один з основних чинників, що формують сприятливий інвестиційний клімат на регіональному рівні. Вибір методики оцінки інвестиційного клімату по основних факторів Херсонської області носить одиничний характер, тобто для конкретного регіону.

Комплексна кількісна оцінка інвестиційної привабливості регіону представляє великий інтерес, так як дозволяє провести порівняльний аналіз регіонів. Подання інформації про інвестиційні можливостях регіонів в агрегованому вигляді необхідно для потенційних інвесторів при виборі найбільш

вигідних вкладень. Інтегральний показник формується безліччю приватних факторних ознак, вимірюваних відповідними показниками. Для побудови агрегованого показника, що характеризує якість соціально

- економічне явище, почали використовуватися методи експертних оцінок, до яких відносяться прямі або непрямі експертні оцінки порівняльних значень агрегованого показника або їх параметрів. Достовірність отриманих результатів залежала від залучення до аналізу досвідчених експертів.

Однак оцінки експертів суб'єктивні.

Апріорні методи - методи, в яких вид інтегрального показника і його параметра вибиралися виходячи з теоретичних уявлень про сутність досліджуваного економічного явища, характер взаємозв'язку вихідних показників, їх значень для зіставлення економічних процесів.

Методи «розпізнавання образів» - це різноманітні методи багатовимірної класифікації об'єктів. Вони мають більш об'єктивний характер, ніж попередні методи. Їх можна використовувати для угруповання приватних показників, з яких потім виділяти в кожній групі найбільш типовий показник, і розглядати його як інтегральну характеристику для відповідної групи вихідних показників.

Методи факторного і компонентного аналізу в даний час застосовуються досить часто, так як дають непогані результати, хоча нерідко виникають певні труднощі. Часто з'являються погано інтерпретуються негативні ваги, слабка кореляційний зв'язок агрегованого показника з деякими з приватних показників.

Непараметричні методи також часто використовуються при дослідженні інвестиційної привабливості.

Незважаючи на різноманітність методів і підходів, в створенні інтегрального показника необхідно вирішити ряд загальних методологічних питань:

- розробка системи приватних показників, що характеризують стан досліджуваного явища і визначення способу їх вимірювання;

- вирішення питання про порівняння різнойменних приватних показників, тобто встановлення виду, в якому вони будуть входити в агре-

гований показник;

- обґрунтування форми вираження агрегованого показника через приватні;

- обґрунтування способу знаходження ваг для зважування приватних показників при побудові агрегованого.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ ТА ДИНАМІК ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХЕРСОНЩИНИ ВПРОДОВЖ 2018-2020 РР.

2.1 Аналіз державної діяльності щодо поліпшення стану інвестиційного клімату.

Відновлення та розвиток сьогоденної економіки України є неможливим без запровадження інвестиційної діяльності, пошуку шляхів до залучення надійних інвесторів, які змогли б розміщувати свої капітали в довгостроковій перспективі, даючи гарантії і тим самим надійний розвиток основних частин економіки. Україна має потенціал у цьому плані, залучити інвестиційні джерела та реалізувати їх на користь економіки, оскільки потенціал української економіки має «широкі горизонти» для свого подальшого вдосконалення [9].

Прямі іноземні інвестиції повинні зміцнити міжнародну інвестиційну позицію України та не допустити зростання зовнішнього боргу, сьогодні ситуація в економіці країни протилежна - інвестиції зменшуються, а борг зростає.

Галузева структура інвестиційних ресурсів в основному капіталі України також не є задовільною: інвестиції в господарську промисловість не являє собою навіть третини всіх інвестицій (38%), тоді як ціна провідних фондів є переважною, а фермерство, що має надзвичайно великий потенціал, загалом інвестували незначно (6%). Слід зазначити, що ступінь зносу у транспортному та енергетичному секторах становить 84,3% та 80% відповідно, що свідчить про майже повний знос. Така критична амортизація основних фондів безпосередньо пов'язана з від'ємним обсягом інвестицій у реальний сектор.

9,4 відсотка капітальних вкладень було витрачено за рахунок

державного та місцевих бюджетів. Частка коштів іноземних інвесторів становила 2,9 відсотка від загальної кількості інвестицій, частина фінансів населення на будівництво житла - 8,9 %.

Таким чином, Україна залишається привабливою для інвестицій, але в той же час вона не виходить за межі світових процесів, є достатньо інтегрованою у світову економіку і відповідно порушення макростабільності на світових ринках має свій вплив в Україні.

2.2 Дослідження основних напрямів покращення інвестиційного клімату Херсонщини.

У міжнародному рейтингу Doing Business 2019 за підсумками 2020 року Україна піднялася на +1 пункт і зайняла 80-ту позицію. Порівняно з 2016 роком Україна значно полдіпшила свої позиції показниками, : створення малого та середнього бізнесу - з 24-го до 20-го місця; підключення до електромереж - від 140-го до 130-го місця; захист міноритарних інвесторів - з 101 по 70 місце; забезпечення виконання контрактів - від 93 до 81 місця [16].

Для подальшого поліпшення інвестиційного клімату в Україні сьогодні актуальним є питання вдосконалення законодавчої та організаційної бази для підвищення ефективності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату та формування основи для підтримки та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

За даними Держкомстату, у січні-червні 2020 року іноземні інвестори із 75 країн інвестували в українську економіку 711,2 млн доларів. Прямі інвестиції США (власний капітал).

Обсяг прямих іноземних інвестицій (власного капіталу), залучених з початку інвестицій в економіку України на 01.07.2020 р., Склав 38981,5 млн. Доларів. США*.

Стимування інвестиційної активності вітчизняних та іноземних інвесторів через несприятливе інвестиційне середовище призводить до зниження загальних макроекономічних показників та зниження ефективності всіх галузей економіки. Все це вимагає аналізу сучасного стану інвестиційного клімату в Україні, визначення проблем та шляхів їх вирішення з метою активізації інвестиційних процесів.

Головним джерелом фінансування інвестицій можна сказати як і раніше було, залишаються приватні кошти підприємств та установ, завдяки яким у січні-червні 2019 року було освоєно 74,3 відсотка капітальних вкладень.

Частка банківських позик та інших позик у загальних інвестиціях становила 5,2 відсотка.

6,8 відсотка капітальних інвестицій було витрачено з державного та місцевих бюджетів. Іноземні інвестори також становили 1,5% усіх інвестицій, тоді як домогосподарства - 8,9%. Інші джерела фінансування складають 3,3 відсотка.

Таким чином, Україна залишається привабливою для інвестицій, але в той же час вона не виходить за межі глобальних процесів, достатньо інтегрована у світову економіку і значне порушення макростабільності на глобальних ринках має свій відгук в Україні.

Слід також зазначити, що в рейтингу Moody's Investors Service Україна покращила свій кредитний рейтинг у глобальному економічному списку. Він помінявся з Саа3 на Саа2, що означає зміну прогнозу від "стабільного" до "позитивного".

Таким чином, на покращення показників вплинуло проведення структурних реформ в Україні, які допомогли країні впоратися з борговим тягарем та покращити своє становище на зовнішніх ринках. Капітальні інвестиції в Україні зросли на 18% у 2020 році, після зменшення на 1,7% у 2019 році та 24,1% у 2018 роках [11]. За даними Державної служби статистики, у 2016 році було освоєно 326,2 млрд. Грн. [4].

За обласними найбільший приріст капітальних вкладень зафіксовано в Херсонській та Миколаївській областях - у 2–2,1 рази, а в Одеській, Житомирській, Тернопільській, Кіровоградській, Черкаській та Полтавській областях - на 46,9–62,2%. Зниження зафіксовано лише у Волинській та Закарпатській областях - на 12,1–13% та у Києві - на 20,8% [4].

Основними галузями економіки з точки зору капітальних інвестицій у 2019 році були: промисловість - 33,4%, будівництво - 13,7%, сільське господарство, лісове господарство та рибальство - 14,5%, інформація та телекомунікації - 4,8%, велика та роздрібна торгівля; Ремонт автомобілів - 10,0%, транспорт, сільське господарство.

Основним джерелом фінансування капітальних вкладень залишаються власні кошти компаній та організацій, частка яких зросла з 67,4% у попередньому році до 69,4%. Внесок місцевих домогосподарств також збільшився з 5% до 7,1%. У той же час частка залучених та позикових коштів, а саме банківських позик та коштів іноземних інвесторів, зменшилася з 7,3% та 3,1% до 7,1% та 2,9% державного бюджету - з 2,4% до 2,3%, кошти населення на житло - від 12% до 8,9% [25]. Інвестиції спрямовані на вже розвинені галузі економіки. Сьогодні більша частина інвестицій здійснюється у промисловість. У 2020 році в економіку буде здійснено 33,6% вітчизняних та 29,4% іноземних інвестицій. Однак це пояснюється більшою мірою економією від масштабу (частка інвестицій в економіку), аніж фактичною привабливістю галузі для інвесторів. Це особливо видно в середньорічних інвестиціях у промисловість. 29,6% загального обсягу прямих інвестицій в Україні зосереджено в промислових компаніях і 29,4% у фінансових та страхових установах.

Перші місця за внутрішніми та іноземними інвестиціями посідають виробництво продуктів харчування, харчових та тютюнових виробів, металургія. На кінець 2020 року їх частки становили 17% та 11,9% внутрішніх інвестицій та 18,7% та 39,7% прямих іноземних інвестицій, відповідно. На жаль, інвестиції в машинобудування незначні, відтворення

основних фондів утворює цикли економічного зростання.

Оцінюючи участь іноземних інвесторів з Європейського Союзу в економіці України, слід мати на увазі, що в 2020 році в економічну діяльність України в цілому буде здійснено 1 972 млн. Доларів США іноземних інвестицій з боку країн ЄС. США [4].

До десяти найбільших країн-інвесторів, на частку яких припадає 83,5% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр - 9 691,6 млн. Доларів, Нідерланди - 5753,9 млн. Доларів, Нью-Мексико - 1606,6 млн. Доларів, Австрія - 1 272,8 млн. Доларів, Великобританія - Великобританія - 2046,3 млн. Доларів США. США, Франція - 1 294,3 млн. Дол. США, Швеція - 322,2 млн. Дол. США [12].

Для більш точної оцінки інвестиційної привабливості необхідно проаналізувати показники інвестиційної привабливості України [26; 27].

Це вимагає застосування методології Європейської Бізнес Асоціації (ЄБА).

Методологія (ЕВА) складається із створення індексу інвестиційної привабливості - вбудованого показника, що базується на характеристиках інвестиційного клімату як сукупності політичних, економічних, правових, регуляторних та інших факторів, що в кінцевому рахунку визначають рівень інвестиційного ризику та Можливість визначати їх ефективно використання.

Згідно з цим індексом, інвестиційна привабливість України знаходиться на найнижчому рівні в історії дослідження.

Відповідно до методології ЄБА, значення індексу інвестиційної привабливості від'ємне від 0 до 3. Починаючи з 3 - нейтрально, а коли значення досягає 5 і більше, це означає позитивну динаміку розвитку. Відповідно до цього рівень індексу інвестиційної привабливості України зараз практично нейтральний. Однак існує низка стримуючих заходів, які стримують розвиток українського інвестиційного ринку [6].

Виходячи з наведених даних, з 2018 по 2020 рік найвищий рівень індексу інвестиційної привабливості у II кварталі 2020 року - 3,4, найнижчий у IV кварталі 2018 року - 1,81, але у II кварталі 2019 року - індекс становив спостерігається 2,85.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УМОВАХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

1.1 Визначення основних проблем розвитку інвестиційного клімату України в умовах кризи.

Вплив подій в Україні на початку 2020 року на інвестиційний клімат можна оцінювати по-різному. Інвестиційна активність значно впала наприкінці 2020 р. [2]. Однак у довгостроковій перспективі такі радикальні зміни в політиці та адміністрації країни значно посилять інтерес до всієї економіки. Під час революції інтерес до подій в Україні значно зріс. Такі стрімко розвивачі події жваво обговорювались на всіх доступних рівнях у переважної більшості країн світу.

Соціально-економічна нестабільність і шаткість розвитку України безпосередньо негативно позначилася на інвестиціях підприємств в кожній області, зменшивши відповідно, інвестиційну привабливість областей та погіршивши інвестиційний клімат у цих областях. Це призводить до браку ресурсів для оновлення основних фондів, залучення оборотних фінансів і призводить до певного "порочного інвестиційного циклу", коли саме непривабливі інвестиційні області не мають змоги залучати інвестиції та залишаються економічно майже нерозвиненими і відповідно неприйнятними для притоку інвестицій .

Призупинення інвестиційних проектів призводить до уповільнення економічного розвитку, що разом зі зниженням довіри інвесторів та небаченням подальших сприятливих умов для інвестиційної діяльності в країні, відповідно призводить до застою в областній економіці. А саме тому, проблема впровадження позитивного інвестиційного клімату в регіонах України є актуальною на сьогодні [18].

В країні спостерігається дещо інша тенденція: ціни потсійно зрос-

тають, а відповідно купівельна спроможність стрімко падає. Це свідчить про те, що, з одного боку, відповідні урядові заходи щодо боротьби з кризою є не дуже ефективними, а з іншого боку, малі та середні підприємства перебувають у жорсткій тіні.

На час час кризи володарі бізнесу все частіше зустрічаються з недоступністю саме кредитних ресурсів для створення та ведення бізнесу. У період до кризи було всього два варіанти: отримати кредит в комерційному банку або кредитній спілці або залучити інвестиції до свого діла. На теперішній час стартові позики, а саме для відкриття підприємств в Україні через комерційні банки, практично припиняються. Банки дають гроші на розробку нового проекту надійним клієнтам із гарним кредитним рейтингом і, в якості забезпечення. Якою б новітньою і перспективно не була ділова ідея, якщо майбутній "бізнесмен" звертається за позикою до банку лише з планами.

Прямі іноземні капіталовложення мають зміцнити міжнародну інвестиційну відповідно, позицію України та не допустити збільшення і накопичення зовнішнього боргу. На сьогодні ситуація в економіці країни можна сказати зворотна - інвестиції відтікають, а зовнішньоекономічний борг країни зростає.

На меті для подальшого удосконалення сфери інвестиційного клімату в Україні проблема впровадження законодавчої та організаційної бази для збільшення ефективності засобів і методів забезпечення саме сприятливого інвестиційного клімату є безпосередньо основою для відповідної підтримки конкурентоспроможності країни.

У цьому напрямку можна сказати вже зроблено кілька відповідних позитивних кроків:

1. На сьогодні в Україні створюється законодавча галузь для інвестицій та впровадження державного та приватного партнерства. Законодавство України позначає основні гарантії інвестицій, а також основні засади економічної та організаційної відповідно, реалізації.

2. Національна система інвестиційної діяльності поширюється на іноземних інвесторів на території України, тобто створюються ті самі умови діяльності, що і для вітчизняних інвесторів. Іноземні вложення в Україну не можуть підлягати безпосередній національній приватизації [14].

Проблема залучення інвестицій залишається нагальною у поточному кризовому періоді і потребує оперативного реагування органів влади.

Позитивним у сенсі покращення інвестиційного клімату та приведення правил діяльності інвесторів у відповідність з прийнятими у більшості країн ЄС є ухвалення Закони України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо державних інвестиційних проектів» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України про захист прав інвесторів», які регулюють діяльність публічних акціонерних товариств та створюють прозорий та ефективний система управління державними інвестиціями.

Можна сказати, що такими методами впливу значною мірою реалізовано механізми інвестування. Але, реалізація такої інвестиційної діяльності в областях полягає у впровадженні

різноманих знарядь залучення інвестицій, використання та реалізація держ. замовлень і їх розміщення на конкурсній основі, удосконаленні структури відповідно, державних інвестицій, надання державних засобів гарантування іноземним інвесторам, збір виокремленого обсягу державних вкладів лише для напрямків, що визначені як пріоритетні.

На обласному рівні інвестиційна політика місцевих органів самоуправління, виконавчої влади та інших відповідних органів залежить від погодженості основних напрямків стратегічних цілей розвитку з інвестиційними, у впровадженні заходів місцевими органами щодо поліпшення процесу залучення вкладів інвесторів та поліпшення інвестиційного клімату. Реалізація і поліпшення інвестиційної діяльності на облас-

ному рівні залежить від зусиль як органів влади так і органів місцевого самоврядування, а також підприємців зокрема.

Тому держава зокрема повинна вжити певних заходів щодо поліпшення справ у сфері інвестиційного клімату України:

1) Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України під час впровадження державної політики регіонального розвитку до 2020 р., включити необхідність створення стратегій інвестування на регіональному рівні України, що має на меті створення об'єктивної огляду відповідних потреб бізнесу в областях з точки зору інвестиційних можливостей.

Інвестиційна стратегія повинна включати пріоритетні напрямки та сфери інвестування, головний апарат надання переваг потенційним інвесторам та необхідність підготовки інвестиційного паспорта для регіону. слід встановити порядок надання державою послуг з метою покращення кваліфікації фахівців у цій галузі, передбачити укладення угод між інвесторами та органами влади на основі державного та приватного партнерства; Забезпечити підготовку фахівців з місцевих органів виконавчої влади для розробки інвестиційного паспорта регіону. Інвестиційна стратегія повинна узгоджуватися з довгостроковими планами інтеграції громади залежно від наявних ресурсів та навичок.

2) Міністерство фінансів України вносить зміни до статті 24-1 Бюджетного кодексу України щодо об'єднання потреб у фінансуванні з Державного фонду регіонального розвитку лише для капітальних проєктів - тих, що сприяють розвитку економіки регіонів: будівельні проєкти, розвиток промисловості, енергетики, транспорту та житлової інфраструктури.

3) Міністерство інфраструктури України оновлює та передає інформацію українською та англійською мовами про інфраструктурні заходи, що відповідно реалізуються в областях України з метою заохочення інвесторів, у тому числі іноземних притоків, для фінансування таких проє-

ктів, а місцеві органи виконавчої влади відповідно подають пропозиції Мін. інфраструктури України для відповідно дальшого узагальнення та створення переліку таких проектів та їх оновлення.

4) Міністерству економічного розвитку і торгівлі України залучити та збільшити можливості для приватних юридичних осіб, тобто підприємців брати участь у заходах, щодо здійснення на основі державного та приватного партнерства, для внесення змін та доповнень до таких НПА та проектів як: - Стаття 5 українського Закону "Про державно-приватне партнерство".

5. Місцеві органи влади та органи місцевого самоврядування повинні мати на меті впровадження активної пропаганди природних ресурсів та економічного потенціалу територій та їх використання.

6. Міністерству економічного розвитку і торгівлі України слід розробити інвестиційну стратегію держави та регіонів та подати її на затвердження Кабінету Міністрів України.

Тільки активна державна позиція та комплексний підхід до вирішення існуючих проблем, пов'язаних з інвестиційною діяльністю як на мікро, так і на макрорівнях, дозволять Україні реалізувати свій інвестиційний потенціал з максимальною ефективністю, що стане передумовою її сталого економічного розвитку в майбутньому ЄС.

Позитивною характеристикою інвестиційного іміджу України є висновок більшості іноземних респондентів, що умови вкладення капіталу в Україні краще, ніж в Румунії, Болгарії, Казахстані, Узбекистані, Туркменії, Єгипті; але на думку більше 50% респондентів набагато кращі умови інвестування в Росії, Чехії, Угорщини та Китаї [1]. Оцінка інвестиційного клімату як сприятливого або несприятливого через сприйняття інвестора містить в собі певні елементи суб'єктивізму. Об'єктивну оцінку інвестиційного клімату можна здійснювати на основі аналізу припливу і відпливу капіталів, рівня інфляції, процентних ставок, частки заощаджень в ВВП та ін. [2]. Одночасно реальність оцінки буде

залежати від обліку регіональних і галузевих чинників. Такий комплексний аналіз інвестиційного клімату дозволить прогнозувати інвестиційну привабливість регіонів, галузей і окремих економічних об'єктів. Економіка України є дуже прийнятною для вкладення іноземних інвестицій за показником окупності. За оцінками міжнародних експертів, показник окупності вкладених іноземних інвестицій становить 56% і по цим показником Україна вийшла на перше місце в світі. Однак, серед країн колишнього СРСР, Україна займає одне з останніх місць по загальних інвестицій і по іноземному інвестуванню. Особливо низькі відносні показники загальних і іноземних інвестицій на душу населення. При цьому слід зазначити, що по відношенню обсягів загального і іноземного інвестування до внутрішнього валового продукту України незначно відстає від Росії.

Дослідження показують, що в сільське господарство України прямі іноземні інвестиції склали в 2020 році всього 2,8% від загального обсягу. Однак на душу сільського населення прямі іноземні інвестиції склали 93 \$, що вище в 13 разів у порівнянні з цим же показником в промисловості. Це пояснюється більш високою концентрацією населення в промислових регіонах.

По першому синтетичному показнику, що характеризує рівень загальноекономічного розвитку регіонів, вивчаються наступні аналітичні показники:

- питома вага району в валом внутрішньому продукті;
- обсяг виробленої продукції на душу населення;
- рівень самозабезпечення району основними продуктами харчування (на душу населення);
- середній рівень заробітної плати працівників в регіоні;
- обсяг і динаміка капітальних вкладень у регіоні на одного жителя;
- чисельність компаній і фірм усіх форм власності в районі;

- питома вага збиткових підприємств в загальній кількості підприємств і фірм,
- функціонуючих в районі.

За другим синтетичному показнику (оцінка рівня розвитку інвестиційної інфраструктури регіону) аналіз проводиться за чотирма аналітичними показниками, що стосуються характеристики інвестиційної інфраструктури або іншої галузі.

По третьому синтетичному показнику аналізуються чотири аналітичних показника, за допомогою яких визначається демографічна ситуація в районі, потенційний обсяг попиту населення на товари народного споживання; відкривається можливість залучення кваліфікованої робочої сили в виробництво.

Четвертий синтетичний показник призначений для оцінки розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури регіону, відносини місцевих органів влади до розвитку ринкових реформ і створення відповідного підприємницького клімату. Аналітичні показники визначають частку приватизованих підприємств, спільних підприємств з іноземними партнерами, чисельність банківських установ і страхових компаній на території регіону.

П'ятий синтетичний показник розкриває аналіз трьох аналітичних

- показників:
- рівень економічних злочинів;
- питома вага підприємств з шкідливими викидами, що перевищують гранично допустимі норми;
- питома вага незавершеного виробництва по аналізованій галузі.

На заключному етапі аналізу розраховується інтегральний показник

оцінки інвестиційної пріоритетності районів. Він визначається як сума значень

кожного синтетичного показника і відповідно місце кожного району з точки

зору інвестиційної привабливості.

Вищевикладена методика визначення інвестиційної привабливості адміністративних одиниць області (районів) має свої позитивні сторони. вона

проста і доступна у використанні, охоплює аналіз рівнів виробництва, інфраструктури, соціальної сфери, екологічних факторів та ін. Недоліком цієї

методики, на наш погляд, є відсутність у складі синтетичних показників економічних чинників, що характеризують розвиток підприємницького середовища.

Крім того, за наведеною методикою з сукупності районів вибираються кращі за

інтегральним показником, але більш точно інвестиційна привабливість може бути визначена шляхом порівняння фактичного стану з ідеальною моделлю.

В даний час все ще вважається, що Україна - країна великих ризиків. За думку багатьох фахівців вона повинна перейти до розряду держав із середнім рівнем ризиків з інвестицій, перш ніж зможе конкурувати на світовому інвестиційному ринку. Такий міжнародний інвестиційний імідж України призводить до того, що активність інвестиційного процесу в нашій країні незначна. Так, за даними Головатюк В.М., Соловйова В.П. на квітень 2020 року іноземними інвесторами з 116 країн світу вкладено в підприємства України за все лише 8800 млн. дол. США прямих інвестицій [5]. Саме тому формування в країні сприятливого інвестиційного клімату є першочерговим завданням. Моніторингову оцінку інвестиційної привабливості на регіональному рівні, на наш погляд, доцільно проводити за методикою «Оцінка інвестиційної привабливості соціально-економічного середовища », розробленої групою українських

вчених [6]. Перевагою цієї методики є можливість всебічно оцінювати інвестиційний клімат, що створює передумови для зниження рівня інвестиційних ризиків і їх попередження при розробці конкретних інвестиційних проектів на практиці. Дана методика оцінки інвестиційної привабливості базується на моніторингу експертних оцінок по п'яти предметних розділах:

- стан політичного середовища;
- рівень адаптивності політико-економічної системи до реформування;
- розробленість національної законодавчої бази;
- ступінь розвиненості двосторонніх і багатосторонніх міждержавних відносин;
- стан економічних чинників, що сприяють розвитку підприємницького середовища.

Дана методика побудована на методі експертних оцінок, який широко використовується в практиці міжнародних досліджень. Розроблена шкала, яка базується на 5-ти бальній оцінці за правилом $\pm G$, є тим методичним інструментом, який дозволяє кількісно визначити величину відхилення реального рівня привабливості соціально-економічного середовища від її еталонного рівня. Вибір саме експертного методу створює необхідні передумови для розробки науково обґрунтованих прогнозів розвитку інвестиційних процесів і визначення інвестиційних ризиків.

Трактування ризиків дається в роботах альгин А.П. [7], Тихомирова В.Б. [8], Устенко О.Л. [9]. Інвестиційний ризик, як правило, пов'язується з необхідністю обліку можливості (ймовірності) небажаного розвитку (впливу) внутрішньополітичних (соціально-економічних) процесів, так як саме в силу таких обставин вони не будуть сприяти ефективній господарській діяльності.

Застосовуючи вищевикладену методику, можна визначити рівень

ризиків, які будуть також характеризувати інвестиційну привабливість соціально-економічної середовища. Якщо рівень ризиків за показниками, які використовуються для

її дослідження, будуть зменшуватися, то привабливість соціально-економічного середовища буде зростати.

Для визначення інвестиційної привабливості окремих галузей, підприємств, загально визнаним є принцип порівняння і вибору найбільш прийняттого варіанту серед сукупності можливих. В кінцевому рахунку, більш успішним з точки зору інвестиційної привабливості є об'єкт, який забезпечує кращі результати в порівнянні з аналогічними.

ВИСНОВКИ

Інвестиційний клімат України - це сукупність соціально-економічних, фінансових, організаційних, правових та географічних факторів, які їй притаманні та визначають його привабливість для іноземних інвесторів. Сьогодні німецькі підприємці вважають, що поки рано говорити про покращення інвестиційного клімату в Україні. Оскільки головною умовою її вдосконалення є правові гарантії, прозоре законодавство, стан якого сьогодні необхідно постійно вдосконалювати. Тим не менше, Україна стає все більш привабливою для іноземних інвестицій, оскільки рівень рентабельності інвестицій досить високий. У деяких секторах економіки рівень рентабельності інвестицій набагато перевищує рівень рентабельності у відповідних секторах Західної Європи. Сучасна ситуація в українській економіці диктує необхідність активізації інвестиційної діяльності, ключову роль у здійсненні якої відіграють банки, які виступають посередниками в акумулюванні та перерозподілі тимчасово вільних коштів. Саме від здійснення банками інвестицій залежить економічне зростання.

Україна потенційно може бути однією з провідних країн із залучення іноземних інвестицій. Цьому сприяє величезний природно-ресурсний потенціал, вигідне економіко-географічне розташування, наявність кваліфікованої робочої сили, значний внутрішній ринок, місце у світовій геополітичній політиці провідних країн світу тощо.

Інвестиційна політика держави повинна бути спрямована на: зниження процентних ставок за позиками; активізації внутрішніх інвестицій; зменшення податкового навантаження на юридичних та фізичних осіб, а не запровадження додаткових акцизних зборів та податків для громадян; не тільки спростити процес організації діяльності середнього та малого бізнесу, але й створити умови для їх успішного функціонування; запровадити штрафи для контролюючих органів, які порушують по-

рядок та строки перевірок, суб'єктів господарювання та тим самим негативно впливають на фінансово-господарську діяльність суб'єкта господарювання; "Очищення" судової влади та державних структур від корупції; прозорість прийняття рішень органами державної влади.

Економічний механізм залучення іноземних інвестицій, незважаючи на недоліки, що мали місце в цьому процесі в Україні, загалом повинен суттєво стимулювати прихід ефективного інвестора в промисловість, транспорт, будівництво шляхом створення умов для розвитку приватного сектору, який сприятиме прискореному розвитку економіки країни

Економіка України перебуває у важкій економічній ситуації, яка продовжувала погіршуватися в 2020 році через продовження агресивної політики Російської Федерації, окупації Криму та військових операцій на сході України. Тому інвестиційний клімат сьогодні несприятливий для іноземних інвесторів.

Питання створення сприятливих умов для розвитку ділового клімату в Україні залишається одним із найактуальніших. Для вирішення цього питання необхідно врахувати світовий досвід, який показує, що найбільших успіхів у залученні іноземних інвестицій досягають ті країни, які ставлять таку мету як пріоритетну в своїй економіці, а також застосовують стільки заходів, скільки можливо. Таким чином, реалізація цих заходів дозволить Україні привернути увагу іноземних інвесторів до вітчизняної економіки, а на запропоновані заходи не повинна впливати зміна уряду, яка має бути спрямована на забезпечення захисту ринкових прав та свобод інвесторів .

Основним завданням регулювання інвестиційної діяльності має бути: створення сприятливого інвестиційного середовища шляхом заохочення національних інвесторів до інвестицій; концентрація грошових потоків на пріоритетних напрямках економічного розвитку; накопичення достатніх фінансових ресурсів у провідних банках країни; забезпе-

чення доступності позик у позичальників шляхом зменшення їх вартості;

Забезпечення пріоритетного розподілу кредитних ресурсів на пільгових умовах рефінансування для банків, які кредитують високоефективні інвестиційні проекти тощо. Враховуючи обмеженість бюджетних ресурсів, важливо, щоб об'єктом підтримки були немісцеві органи влади, а цільові програми з вирішення системних проблем : структурна перебудова економіки регіону та максимальне використання його внутрішнього потенціалу для інноваційного оновлення основних фондів та створення нових підприємств; реструктуризація діючих підприємств та диверсифікація виробництва.

Загалом, Україні як державі яка прагне посісти своє місце у глобальній економіці потрібно провести певні реформи щодо створення сприятливого клімату для ведення бізнесу, розвитку відповідно середнього і малого бізнесу, залучення притоку інвестицій, спрощення форм міжнародної торгівлі та підвищення ефективності ринку праці. Є необхідним скоротити кількість документів допустимого характеру у галузі господарської діяльності та видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню.

Побудувати податкову систему, яка є простою, економічно справедливою, з мізерними затратами часу на розрахунок податків, яка буде створювати необхідні умови для сталого розвитку вітчизняної економіки, закріплює достатнє наповнення Держ. бюджету України. Головними напрямками таких реформ є перехід від наглядово-каральної функції фіскальних органів до обслуговуючої.

Для забезпечення економічного зростання головним завданням на цій фазі стає сприятливий інвестиційний клімат. Потрібне кардинальне покращення інвестиційного клімату, оскільки воно залишається дуже непривабливим сьогодні, незважаючи на очевидно позитивні зміни. Однак, як показує наведений огляд, швидко змінити ситуацію практично

неможливо. Більшість процесів, таких як політ. реформи, подолання корупції та інші істотні зміни, затягуються. Звідси основний висновок такий: Рациональна політика полягає у забезпеченні постійного та систематичного вдосконалення. Інвестори повинні бути впевнені, що ситуація сьогодні, буде кращою ніж учора, і така тенденція збережеться на тривалій період. Тому необхідна довгострокова закріплена законодавством стратегія стимулювання інвестиційних притоків, що має бути закріплена в державній економічній політиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛЛ

1. Бутенко А.І. Інвестиційна привабливість підприємницького середовища як джерело ринкової трансформації економіки /А.І. Бутенко, О.С. Павлова // Прометей :зб. наук. праць. – 2010. – № 3 (33). – С. 63–68.
2. Вишивана Б.М. Управління інвестиційною діяльністю в Україні / Б.М. Вишивана // Фінанси України. – 2004. – №10 – С. 82–88.
3. Інвестуй или проиграешь / Инвестгазета. – 2017.– №35. – С. 24–25.
4. Іваноньків О.О. Політика держави щодо інвестиційної діяльності в Україні та перспективи прямого іноземного інвестування / О.О. Іваноньків // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №11 – С. 12–17.
5. Карпінський Б.А. Інвестиційний клімат України / Б.А. Карпінський // Фінанси України. – 2001. – №7 – С. 139–148.
6. Коваль Н. Інвестиційний клімат в Україні: оцінки міжнародних експертів
/ Н. Коваль // Запорізька правда. – 2013. – №9. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zp-pravda.info/?option=com_content&view=article&id=6423:2013-09-25-18-55-31&catid=34:2009-04-14-10-24-35&Itemid=63.
7. Томарева В.В. Оцінка інвестиційного клімату України та її регіонів / В.В. Томарева // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum%20/Dtr_ep/2014_4/files/EC41111.pdf
8. Франчук Т. Шляхи залучення іноземних інвестицій в економіку України/Т. Франчук // Ринок цінних паперів. – 2012. – № 10. – С. 47–53.
9. Шморгун, Л. Г. Прямі іноземні інвестиції в економіку України: проблеми залучення та галузевого спрямування/ Л. Г. Шморгун //Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 5. – С. 67–71.
10. Шевченко О. В. Інвестиційна активність регіонів України: вплив на економічне зростання / О. В. Шевченко // Стратегічні пріорите-

ти: Науково-аналітичний щоквартальний збірник. – 01/2009 . – N1 . – С. 175-181;

11. Шафранська Т. Ю., Фесун Я. С. Можливості активізації інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/33_DWS_2017/Economics/4_150000.doc.htm;

12. Повідомлення Європейської Комісії для Ради ЄС та Європейського парламенту про посилення Європейської політики сусідства [Електронний ресурс] Режим доступу: http://me.kmu.gov.ua/file/link/99716/file/Communication_Ukr.doc

13. Східному партнерству два роки: успіх чи невдача для диверсифікованої Європейської політики сусідства? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eu.prostir.ua/library/248575.html>

14. Основні факти про Європейський інвестиційний банк [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.necu.org.ua/upl/Basic_facts_UKR_web.pdf

15. Європейська Комісія закладає основи для посилення впливу інвестицій в рамках політики зближення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rgd.org.ua/latest_project_news/eu_cohesion_policy_2017_2020

16. Інформаційне агентство Уніан [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/society/751859-za-minuliy-rik-inozemni-investori-vklali-v-ukrajinu-trohi-bilshe-6-mlrd.html>;

17. Динаміка інвестиційного клімату країн Східної Європи – досвід для України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/June2017/01.htm>

18. Світовий Банк - [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

19. Музиченко А. Інвестиційна діяльність в Україні. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2015.

20. Огляд. Інвестиційний клімат в Україні та шляхи його покращення. К.: Експертно-аналітичний центр «Соціум». – 2013. – 22 с.

21. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. – К.: Лібра, 2002. – 472 с.
22. Про інвестиційну діяльність: Верховна Рада України; Закон від 18.09.1991 № 1560-ХІІ: [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
23. Про внесення змін до закону України “Про інвестиційну діяльність” (щодо державних інвестиційних проектів). Закон України 1981 VIII [Електронний ресурс]
24. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1797-19>
25. Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій уряду на 2017 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=249681271
26. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. – К.: МП «ИТЕМ» ЛТД, «Юнайдет Лондон Трейд Лимитед», Москва – Лондон, 2020.
27. Держінвестпроект проведе вимірювання інвестиційного клімату в регіонах. – 2011. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244327386
28. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності: навч. посібн. / А.П. Дука. – К.: Вид-во «Каравела», 2014. – 236 с.
29. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
30. Євтушенко Г.І., Левківський Т.А. Іноземне інвестування в Україні: Сучасний стан та перспективи. / Г.І. Євтушенко, Т.А. Левківський // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – №1. – С. 10–114.
31. Бараннік І.О. Моніторинг факторів зовнішнього середовища промислового підприємства / І.О. Бараннік, О.В. Міненкова // Матеріали

міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика» (Харків, 26–27 березня 2016 р.). – Х., 2016. – С. 337–340

32. Вавенко А.Е. Особливості правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств /А.Е. Вавенко //Управління розвитком.–2014. – № 6. – С. 71-73.

33. Гавловська Н.І. Економічна безпека зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. д-ра екон. / Н.І. Гавловська. – Херсон: ХНТУ, 2017. – 36 с.

34. Домбровська С.М. Механізми державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та митного адміністрування [Електронний ресурс] / С.М. Домбровська // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. – 2017. – № 1. – Режим доступу: http://el-zbirn-du.at.ua/2017_1/11.pdf

35. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності: навч. посібн. / А.П. Дука. – К.: Вид-во «Каравела», 2014. – 236 с.

36. Мельник Т. Тарифне регулювання у контексті членства України в СОТ / Т. Мельник // Вісн. Київ. нац. торг.- екон. ун-ту. – 2009. – №2. – С. 5–11.